

Bibliografía sobre Uxío Novoneyra

Esther de León Viloria

A través deste traballo preténdese achegar unha mostra da bibliografía pasiva sobre Uxío Novoneyra. Tivéronse en conta obras xerais (historias da literatura, dicionarios, enciclopedias e repertorios), monografías, biografías, crónicas e libros colectivos nos que, ben na súa totalidade ben nalgún traballo neles incluído, se analiza a biografía ou a produción do homenaxeado no Día das Letras Galegas 2010. A maior parte está escrita en galego, agás algunhas excepcións. Ao mesmo tempo, inclúense artigos de revistas que tratan diversos aspectos da biobibliografía do poeta courelao. Débese ter en conta o impacto da súa morte en 1999 e a elección como escritora homenaxeada no Día das Letras Galegas en 2007 de María Mariño, con quen mantivo unha estreita relación, así como a influencia da súa propia homenaxe en 2010.

273

- A. R. 1998. “Soños de futuro”, en *Tempos Novos*, nº 14, “Voces e Culturas. Crítica. Libros”, xullo, p. 57.
- Abel Vilela, Adolfo de. 2007. “Alvarellos e a revista *Fronte e Cocote*”, en *Alvarellos: 30 anos de edición en Galicia* (coord. Henrique Alvarellos Casas). Santiago de Compostela: Alvarellos Editora, pp. 25-28.
- Abelairas, Beatriz. 2002. “Los Premios Xerais”, en *Qué leer día a día*, nº 68, “Otras letras”, especial verán, p. 26.
- Acea Méndez, Isabel. 2009. “O Courel dos tesos cumes”, en *O Ollo Público*, nº 29, “Vieiros vellos e novos”, decembro 09-marzo 10, pp. 41-42.
- Agrafoxo, Xerardo. 2006. “As tres vidas de Mª Mariño”, en *Festa da palabra silenciada*, nº 21, pp. 6-10.

- Agrafoxo, Xerardo. 2007. *Biografía de María Mariño*. Vigo: Editorial Galaxia.
- Albo, Francisco. 2002. “Unha xeografía poética”, en *Crítica e autores. Artigos e entrevistas publicados en La Voz de Galicia* (VV. AA.). A Coruña: La Voz de Galicia, pp. 147-148.
- Alonso Girgado, Luís, Élida Abal Santorum e Alexandra Cillero Prieto (eds.). 2010. *A casa! O val! A patria bomilde! Celebración de Uxío Novoneyra (1930-1999)*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia/Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades.
- Luís Cochón, Élida Abal Santorum e Alexandra Cillero Prieto (eds.). 2010. *Falorpiñas de neve. Cartas a Manuel María*. Santiago de Compostela: Librería Follas Novas/Follas Novas Edicións.
- 2010. *Cartas de poeta. De Uxío Novoneyra a Ramón Piñeiro (1955-1972)*. Homenaxe do CCG ao escritor Uxío Novoneyra. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega.
- Élida Abal Santorum, Luís Cochón e Alexandra Cillero Prieto (eds.). 2010. *i-en todo o silencio preguntado. Celebración de Uxío Novoneyra, II (1930-1999)*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia/Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades.
- Alonso Montero, Xesús. 2000. “Uxío Novoneyra (1930-1999)”, en *Revista de Estudos Rosalianos*, nº 1, pp. 139-140.
- 2002. “Abrojos (1948), primeiro poemario -inédito- de Novoneyra”, en *Madrygal*, nº 5, pp. 9-22.
- 2004. *Páxinas sobre Rosalía de Castro (1957-2004)*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.
- Álvarez, Rosario. 2007. “María Mariño. Noiesa do Courel, dinamiteira da fala”, en *A Trabe de Ouro*, nº 71, xullo-agosto-setembro, pp. 441-444.
- Álvarez Blanco, Rosario. 2007. “María Mariño. Noiesa do Courel, dinamiteira da fala”, en *Boletín da Real Academia Galega. Memoria do Centenario/María Mariño*, nº 368, “II Alocucións académicas sobre María Mariño no Día das Letras Galegas”, pp. 115-118.
- Álvarez Cáccamo, Alfonso. 2001. “Uxío Novoneyra”, en *Clave Orión*, nºs 7-8, p. 17.
- Álvarez Castro, Mercedes. 2003. “En Tránsito. Poesía Galega en Madrid, Sada-A Coruña, Edicións do Castro (2001), 222 p.”, en *Madrygal*, nº 6, “Recensións”, pp. 190-192.

- Anse de Estraviz, Alberte e Cesáreo Sánchez Iglesias (dirs.). 1996. *Historia da literatura galega*, tomo IV. Vigo: A Nosa Terra/Asociación Socio-Pedagóxica Galega.
- Araguas, Vicente. 2001. “Riqueza del idioma”, en *Leer*, nº 123, “Letras gallegas”, xuño, p. 92.
- Arauxo, Emilio. 1998. *Dos soños teimosos* (preguntas de Emilio Araújo). Santiago de Compostela: Editorial Noitarenga.
- 2001. *Do lado dos ollos: arredor da poesía, entrevistas con 79 poetas do mundo*. Vigo: Edicións do Cumio.
- (dir.). 2004. *Amastra-n-gallar*, nº 7, verán. Santiago de Compostela.
- Arén, Román. 2007. “Presenza e ausencia. María Mariño nas antoloxías poéticas”, en *Barbantia. Anuario de Estudos do Barbanza* (VV. AA.). Boiro: Asociación Cultural Barbantia, pp. 163-180.
- Arias Chachero, Patricia. 2007. “Historia dun prólogo”, en *Barbantia. Anuario de Estudos do Barbanza* (VV. AA.). Boiro: Asociación Cultural Barbantia, pp. 181-190.
- Asociación Cultural O Galo (coord.). 1999. *Uxío Novoneyra: Homenaxe*.
- Asociación de Escritores en Lingua Galega (AELG). 2005. *Escrita contemporánea. E. Uxío Novoneyra. A emoción da terra*. Vigo: AELG.
- Axeitos, Xosé Luís. 1993. “O celtismo na poesía galega”, en *Anuario de estudos literarios galegos 1992, 1993*, pp. 95-106.
- Barreiro, Herminio. 2008. *Recordar doe. Lembranzas escolares e universitarias (1940-1965)*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.
- Bernárdez Vilar, Xoán. 1999. “Un repaso ó presente cunha lembranza”, en *Encrucillada*, nº 115, “Rolda de Cultura”, novembro-decembro, pp. 520-530.
- 2000. “¿Humanidades?: si, gracias”, en *Encrucillada*, nº 119, “Rolda da cultura”, setembro-outubro, pp. 97-106.
- 2010. “Novoneyra (1930-1999), O poeta do Courel”, en *Encrucillada*, nº 168, “Rolda da Cultura”, maio-xuño, pp. 87-95.
- Blanco, Carmen. 1982. “Novoneyra: ‘Os Eidos, libro do Courel’”, en *Colóquio. Letras*, nº 70, novembro, pp. 107-108.
- 1989. “A figura literaria de María Mariño Carou”, en *Boletín Galego de Literatura*, nº 2, novembro, pp. 41-57.

- Blanco, Carmen.1999. “Novoneyra en Lugo”, en *Devoralibros*, nº 2, decembro, p. 15.
- 2007. *María Mariño Carou 2007*. Santiago de Compostela: Servizo de Publicacións da Universidade de Santiago de Compostela.
- 2007. “O misterio Mariño. Unha poética de mar de fondo”, en *Boletín da Real Academia Galega. Memoria do Centenario/María Mariño*, nº 368, “I Estudos e Investigacións sobre María Mariño”, pp. 7-18.
- 2007. “O misterio Mariño. Unha poética de mar de fondo”, en *Grial*, nº 174, abril-maio-xuño, pp. 120-129.
- 2007. *María Mariño. Vida e obra*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.
- 2007. “Vida e obra de María Mariño”, en *Raigame*, nº 26, “Día das Letras Galegas”, maio, pp. 77-98.
- 2009. *Uxío Novoneyra*. Vigo: A Nosa Terra.
- 2010. *Novoneyra: un cantor do Courel a Compostela. O poeta nos lugares dos seus libros*. Noia: Editorial Toxosoutos.
- 2010. “O poeta Novoneyra: a teima da terra e a peste da historia”, en *Raigame*, nº 32, “Día das Letras Galegas”, maio, pp. 49-59.
- Blanco Ramos, Carmen. 2000. “Conversas con Alexandre Finisterre”, en *Madrygal*, nº 3, “Artigos”, pp. 21-28.
- Blanco Torrado, Alfonso (coord.). 2001. *Manuel María*. Lugo: Ophiusa/Asociación Cultural Xermolos.
- Burgos, Juan J. 2007. “María Mariño, a poesía intimista”, en *Atenea*, nº 27, “Artigo”, abril-maio-xuño, pp. 26-27.
- Cabana, Darío Xohán. 2006. *De Manuel María a Ferrín: a grande xeración. Discurso lido o día 22 de abril de 2006, no acto da súa recepción, polo Ilustrísimo Señor Don Darío Xohán Cabana Yanes*. A Coruña: Real Academia Galega.
- 2007. “María Mariño”, en *Boletín da Real Academia Galega. Memoria do Centenario/María Mariño*, nº 368, “II Alocucións académicas sobre María Mariño no Día das Letras Galegas”, pp. 111-114.
- 2007. “María Mariño é ela”, en *A Trabe de Ouro*, nº 71, xullo-agosto-setembro, pp. 431-435.
- Calviño, Xulio. 1998. *Uxío Novoneyra e os motivos de Circe*. A Coruña: Espiral Maior.

- Calviño, Xulio. 2000. “A absoluta sabedoría do texto: ‘Ars laltet arte sua’”, en *Guía dos libros novos*, nº 14, “Poesía”, xaneiro, pp. 26-27.
- Calvo, J. Luis e Yago Rodríguez Yáñez. 2007. *Conversas con Darío Xobán Cabana. Vida e escrita*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.
- Campo, Marica. 2010. “Novoneyra: A misa sobre a terra”, en *Encrucillada*, nº 168, “Estudos”, maio-xuño, pp. 40-56.
- Cancio, Miguel. 2002. “In memoriam por dous galegos que toda a súa vida defende-ron Galiza e a súa cultura”, en *Raigame*, nº 15, maio, pp. 18-21.
- Casas, Arturo. 2008. “De Pondal a Novoneyra”, en *A semente da nación soñada. Homenaxe a X. L. Méndez Ferrín* (eds. Francisco Fernández Rei, Xosé M. García Crego, Rosa López Fernández e Xabier Vázquez López). Vigo/Santiago de Compostela: Edicións Xerais de Galicia/Sotelo Blanco, pp. 133-138.
- Castelao, Manuel. 2009. *Novoneyra, Celso Emilio. Os eidos, Longa noite de pedra*. A Coruña: Editorial Laiovento.
- 2010. *Novoneyra/Celso Emilio*. Santiago de Compostela: Edicións Laiovento.
- Castro, Ignacio. 1994. *Alén da fenda. Por unha filosofía do absoluto sensible*. A Coruña: Espiral Maior.
- (ed.). 2000. *Neste silencio: arredor de Uxío Novoneyra*. Santiago de Compostela: Editorial Noitarenga.
- Castro, Xavier. 1999. “Uxío Novoneyra: retornar ó Courel en inverno”, en *Casa da Gramática*, nº 6, decembro, pp. 16-17.
- Cobas Brenlla, Xulio. 2009. “Novoneyra. Narrativa dirixida á infancia”, en *Revista Galega de Educación*, nº 45, “Recensións”, novembro, pp. 133-134.
- Cochón, Luís. 2010. “A casa! O val! A patria homilde! Celebración de Uxío Novoneyra (1930-1999)”, en *A Trabe de Ouro*, nº 82, “Publicacións”, abril-maio-xuño, pp. 125-128.
- Costa, X. 1989. “La majestuosa y dolorida poesía de N.”, en *Hora de Poesía*, nºs 61-62, pp. 174-176.
- Cuns, Xulio. 2003. “O día en que coñecín a Avilés de Taramancos”, en *A Xanela*, nº 15, “Festa das palabras”, pp. 19-20.
- Dobarro, X. M. 1998. “De lembranzas e literatura galega”, en *Ferrol Análisis*, nº 12, abril, pp. 148-151.

- Domínguez Alberte, Xoán Carlos. 2001. “Da cosmovisión á visión poética. Notas para unha análise comparativa da poesía de ‘Firgoas’”, en *Actas do I Congreso Manuel Luís Acuña* (ed. Xoán Carlos Domínguez Alberte). Santiago de Compostela: Xunta de Galicia, pp. 27-34.
- E. A. 2002. “Paulino Vázquez”, en *Amastra-n-gallar*, nº 4, outono, pp. 83-87.
- El Progreso/Diario de Pontevedra (ed.). 1974-1987. *Gran Enciclopedia Galega, de Silverio Cañada*, tomo XXXIII. Lugo: El Progreso.
- Fernández, Mª Jesús. 2003. “Lúa de pan. Pepe Cáccamo”, en *Fadamorgana*, nº 9, “Novidades”, 2003, p. 71.
- Fernández del Riego, Francisco. 1992, 2ª edición. *Diccionario de escritores en Lingua Galega*. Vigo: Edicións do Castro.
- 1995. *Historia da Literatura*. Vigo: Editorial Galaxia, col. Biblioteca da Cultura Galega.
- 2003. *Sinais dunha cultura*. Pontevedra: Deputación Provincial de Pontevedra.
- Franco Grande, Xosé Luis. 1959. “Panorámica de la poesía gallega actual”, en *Ínsula*, nºs 152-153, xullo, p. 15.
- 1985. *Os anos escuros. A resistencia cultural da xeneración da noite (1954-60)*, tomo I. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.
- Freire, Xosé Manuel. 2001. “Arredor de Novoneyra”, en *Guía dos libros novos*, nº 28, “Estudios literarios”, abril, p. 30.
- Fundación Uxío Novoneyra. 2009. *Homenaxe a Uxío Novoneyra. Letras Galegas 2010*. Pontevedra: Rei Zentolo.
- García-Bodaño, Salvador. 1996. “Creación poética”, en *Cuenta y razón del pensamiento actual*, nº 97, marzo-abril, pp. 96-99.
- 2001. “Uxío Novoneyra”, en *Clave Orión*, nºs 7-8, p. 16.
- García Devesa, Consuelo. 1990. “O orientalismo en Novoneyra”, en *Grial*, nº 106, abril-maio-xuño, pp. 204-217.
- García Fernández, Xosé Lois. 2009. “O perfil nacionalista e marxista de Uxío Novoneyra”, en *Terra e tempo*, nºs 149-152, pp. 129-132.
- 2010. *Uxío Novoneyra. Home e terra*. Noia: Editorial Toxosoutos.

— 2010. *Uxío Novoneyra, revisitado*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.

García Negro, Pilar. 2009. “Residimos tanto na lingua como na terra”, en *Terra e tempo*, nº 149-152, p. 128.

— 2010. *Gran Lugo de Nebra*. Santiago de Compostela: Alvarellos Editora.

García Paz, Raimundo. 2006. “Noticias sobre Álvaro Cunqueiro, escritor amagado de coplas de cego e sobre Rosalía de Castro actriz”, en *Revista Galega de Teatro*, nº 48, “Ensaio”, outono, pp. 49-54.

García Teijeiro, Antonio. 2002. “Poderes da palabra poética”, en *Fadamorgana*, nº 8, “Poesía sen idade”, primavera, pp. 58-65.

Gómez Sánchez, Anxo e Mercedes Queixas Zas. 2001. *Historia Xeral da Literatura galega*. Vigo: Edicións A Nosa Terra, pp. 252, 255, 257, 258, 259, 278, 279, 285, 316 e 317.

González Fernández, Helena. 1995. “1994, tempos de medrío e boa saúde na poesía”, en *Anuario de estudios literarios galegos 1994*, “Panorámicas”, xuño, pp. 167-172.

— 2001. “Poesía: as diversas roupaxes do compromiso”, en *Anuario de Estudios Literarios 1999*, “Panorámicas”, febreiro, pp. 197-206.

279

González Martín, Jerónimo Pablo. 1972. *Ensayo sobre poesía gallega contemporánea*. A Coruña: Ediciones El Castro.

González Pérez, Clodio. 2010. “O Courel de Uxío Novoneyra. Achegamento á cultura popular”, en *Raigame*, nº 32, “Día das Letras Galegas”, maio, pp. 79-94.

González Xil, Xosé María. 1999. “Otras escrituras”, en *Ínsula*, nº 629, maio, pp. 24-26.

Guitián, Javier, Luis Guitián e José L. Martínez Villar. 2010. “O Courel: unha ollada á serra”, en *Galegos*, nº 9, “Crónicas”, I trimestre, pp. 76-81.

Horriño Muñoz, Lucía. 1995. “Antonia López García. Os camiños do soño (a poesía de Uxío Novoneyra)”, en *Revista de Filología Románica*, nºs 11-12, p. 507.

Insua López, Emilio Xosé. 2000. “Uxío Novoneira, a apertura á terra”, en *Cerna*, nº 29, primavera, pp. 24-27.

Lama López, María Xesús. 2000. “Basilio Losada na revista *Grial*”, en *Basilio Losada. Ensinar a pensar con liberdade e risco* (coords. Helena González e Xesús González Gómez). Barcelona: Publicacións de la Universitat de Barcelona, pp. 477-484.

- López, Siro. 1980. “Coas raíces na terra. Uxío Novoneyra”, en *El Norte de Galicia*, Ferrol, 24-VIII, cuberta.
- López Casanova, Arcadio. 1964. “A palabra alcendida de María Mariño”, en *Grial*, nº 3, xaneiro-marzo, pp. 129-130.
- 1996. “Salvador García-Bodaño”, en *Cuadernos del Lazarillo (Revista Literaria y Cultural)*, nº 11, xullo-decembro, pp. 20-23.
- 2000. “Sistema epocal e poética de razón histórica (Sobre a situación de Celso Emilio Ferreiro na lírica galega)”, en *Cinguidos por unha arela común. Homenaxe ó profesor Xesús Alonso Montero*, tomo II (coords. Rosario Álvarez e Dolores Vilavedra). Santiago de Compostela: Servicio de Publicacións e Intercambio Científico da Universidade de Santiago de Compostela, pp. 829-843.
- López Fernández, Teresa. 2002. “En ilustre compañía: os trobadores galego-portugueses na poesía de Ernesto Guerra da Cal”, en *Ernesto Guerra da Cal. Lonxe da súa terra matricial* (VV. AA.). Ferrol: Concello de Ferrol, pp. 117-128.
- López García, Antonia. 1993. *Os camiños do soño. A poesía de Uxío Novoneyra*. Vigo: Edicións do Cumio.
- 2002. “Emoción e angustia”, en *Crítica e autores. Artigos e entrevistas publicados en La Voz de Galicia* (VV. AA.). A Coruña: La Voz de Galicia, pp. 148-149.
- López Vázquez, Mª Monserrat. 2000. “Poesías de Lugo en galego”, en *Lucensia*, nº 20, “Texto”, pp. 181-200.
- Lopo, Antón. 2010. *A distancia do lobo. Biografía de Uxío Novoneyra*. Vigo: Editorial Galaxia.
- Losada, Basilio. 1966. “Elegías del Caurel y otros poemas, por Uxío Novoneira”, en *Grial*, nº 13, “Libros”, xullo-agosto-setembro, pp. 383-384.
- Lourido Hermida, Isaac. 2005. “A voz ergueita do bardo na vangarda”, en *Grial*, nº 167, “O espello das letras”, xullo-agosto-setembro, pp. 94-95.
- Lueiro, Manuel (coord.). 2001. *Homenaxe a Luís Seoane. O Grove, abril 1980*. Sada-A Coruña: Edicións do Castro.
- Manuel María. 2001. “A Uxío Novoneyra”, en *Clave Orión*, nºs 7-8, pp. 13-14.
- Mariño Davila, Esperanza. 2007. *Dicionario María Mariño*. Santa Comba-A Coruña: Editorial tresCtres.
- 2010. *Dicionario Uxío Novoneyra*. Santa Comba-A Coruña: Editorial tresCtres.

- Martínez Calvo, Mª Liliana. 1998. “¿Fonosimbolismo en Mendinho?”, en *Martín Codax, Mendiño, Johan de Cangas. Día das Letras Galegas 1998* (eds. Xosé Luís Couceiro Pérez e Lydia Fontoira). Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela, pp. 151-160.
- Martínez Pereiro, Carlos Paulo. 2006. “Da palabra á (ca)ligrafía en Uxío Novoneyra: influencias interculturais e afluencias plástico-escriturais”, en *Estudos galego-brasileiros 2* (coords. Francisco Salinas Portugal e M^a do Amparo Tavares Maleval). A Coruña: Universidade da Coruña, pp. 407-428.
- 2009. “A ‘manuscrita’ caligráfica de Uxío Novoneyra”, en *Estudos galego-brasileiros 3* (coords. Laura Tato Fontaíña e M^a do Amparo Tavares Maleval). A Coruña: Universidade da Coruña, pp. 61-101.
- 2010. *A man que caligra-fando pensa. Do plástico espiritual e da manuscrita novoneyriana*. A Coruña: Universidade da Coruña.
- Martínez-Conde, Ricardo. 1999. “Uxío Novoneyra: a poesía como identidade”, en *InteresArte*, n° 5, “Literatura”, primavera, pp. 38-39.
- Matalobos Cerceda, Manuel Celso. 2009. “Novoneyra”, en *Xistral*, n° 12, primavera, p. 46.
- Méndez Ferrín, Xosé Luís. 1984. *De Pondal a Novoneyra*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.
- 2007. “Abismo e dinamita”, en *Boletín da Real Academia Galega. Memoria do Centenario/María Mariño*, n° 368, “II Alocucións académicas sobre María Mariño no Día das Letras Galegas”, pp. 119-122.
- 2007. “María Mariño”, en *A Trabe de Ouro*, n° 71, xullo-agosto-setembro, pp. 437-440.
- Méndez Fonte, Rosa. 2010. “Na sombra íntima de Uxío Novoneyra (I)”, en *Atenea*, n° 37, “Artigos. Literatura”, abril-maio-xuño, pp. 17-20.
- 2010. “Na sombra íntima de Uxío Novoneyra (II)”, en *Atenea*, n° 39, “Artigos. Literatura”, outubro, novembro, decembro, pp. 23-25.
- Montaña, Estro. 2001. “Unha nova cita co ‘Anuario Brigantino’”, en *Guía dos libros novos*, n° 27, “Narrativa”, marzo, p. 30.
- Moreno, Mª Victoria e Xesús Rábade. 1985. *Literatura. Século XX*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.

- Murciano, C. 1966. “Reseña de ‘Elegías del Caurel y otros poemas’”, en *La Estafeta Literaria*, nº 349, 30 xullo, pp. 19-20.
- Neira, Manuel Xosé. 2001. “A memoria inconclusa do mar”, en *Guía dos libros novos*, nº 31, “Poesía”, xullo-agosto, p. 28.
- 2002. “Un volume plural”, en *Guía dos libros novos*, nº 39, “Estudios Literarios”, abril, p. 29.
- Neira Pol, José Francisco de. 1993. “Uxío Novoneira, poeta: recuerdos de nuestra niñez y adolescencia”, en *Galicia en Madrid*, nº 47, p. 26.
- Neira Pol, Manuel-Eugenio de. 1999. “Apuntes para unha biografía de Uxío Novoneyra”, en *Anuario Brigantino*, nº 22, pp. 501-510.
- Neira Vilas, Xosé. 2000. *Crónicas galegas de América (Rolda segunda)*. Sada-A Coruña: Edicións do Castro.
- Nicolás, Ramón. 2001. “Presencia de Seoane da man de Lueiro Rey”, en *Guía dos libros novos*, nº 31, “Arte”, xullo-agosto, p. 15.
- Nogueira Pereira, María Xesús. 2001. “*Terras raras*”, en *Dorna*, nº 27, “Caderno da crítica”, maio, pp. 151-154.
- 2007. “Darse en verba aberta. A palabra na obra poética de María Mariño”, en *Boletín da Real Academia Galega. Memoria do Centenario/María Mariño*, nº 368, “I Estudos e Investigacións sobre María Mariño”, pp. 75-83.
- Novo, Isidro. 2010. *O Courel de Novoneyra. Eidos de Ollarollar*: Santiago de Compostela: Asociación de Escritores en Lingua Galega. Col. Viaxes literarias.
- Novo, Olga. 2004. *Uxío Novoneyra. Lingua loira*. Santiago de Compostela: Fundación Caixa Galicia.
- 2007. “Pía o paxaro do da paz. O Courel de María Mariño”, en *Boletín da Real Academia Galega. Memoria do Centenario/María Mariño*, nº 368, “I Estudos e Investigacións sobre María Mariño”, pp. 85-102.
- 2010. “O canto (des)comunal dos seres da serra. Uxío Novoneyra dicidor dos saberes do seu pobo”, en *Raigame*, nº 32, “Día das Letras Galegas”, maio, pp. 71-77.
- Novoneyra, Branca. 2004. “A Utopía do movemento libre”, en *Animal*, nº 14, pp. 30-33.

- O(lga). N(ovo). 1998. “Vivir na raíz”, en *Tempos Novos*, nº 15, “Voces e Culturas. Crítica. Libros”, agosto, p. 59.
- Otero Pedrayo, Ramón (dir.). 1974-1987. *Gran Enciclopedia Gallega*, tomo XX. Santiago de Compostela-Xixón.
- Pariente, Ángel. 2003. *Diccionario bibliográfico de la poesía española del siglo XX*. Sevilla: Editorial Renacimiento.
- Patiño, Antón. 2000. “Exío Novoneyra”, en *Microfisuras*, nº 10, xaneiro, pp. 144-145.
- 2005. *Reimundo Patiño*. Vigo: A Nosa Terra.
- 2010. *Universo Novoneyra. A poética do intre*. A Coruña: Espiral Maior.
- Patiño Nogueira, Olga. 1993. “O Courel dos tesos cumes. Unha conversa dende ‘Os Eidos’”, en *Luzes de Galiza*, nº extra 22-23, pp. 31-33.
- 2000. “Carta a Uxío Novoneyra”, en *Anuario Brigantino*, nº 23, p. 543.
- Pérez Vázquez, Teresa. 2007. “María Mariño, verso en plenitude”, en *Encrucillada*, nº 152, “Estudos”, maio-abril, pp. 73-88.
- Piñeiro, Antonio. 2008. “O premio ‘Celanova, Casa dos Poetas’”, en *Raigame*, nº 28, maio, pp. 53-57.
- Piñeiro, Ramón. 2005. *Cartas a un mozo galego*. Vigo: Editorial Galaxia.
- Pipas, Manolo. 2000. “Camiño de volta ós eidos”, en *Xanela*, nº 10, outubro, p. 5.
- Pociña, Andrés. 1998. “Federico García Lorca, tema dos poetas galegos”, en *Homenaxe a Ramón Lorenzo* (ed. Dieter Kremer). Vigo: Galaxia, pp. 347-363.
- 1999. “Novoneyra en dúas palabras”, en *Encrucillada*, nº 115, “In Memoriam”, novembro-decembro, pp. 508-512.
- Ponte Far, José Antonio. 2000. “Alberti e Novoneyra, coincidencias de dous grandes poetas”, en *Razón socialista*, nº 8, xaneiro, p. 30.
- Puñal, Belén. 2005. “Poetas contra a violencia de xénero. Violentando o silencio”, en *Tempos Novos*, nº 103, “Cataventos”, novembro, p. 13.
- Queizán, María Xosé. 2007. “María Mariño. Do humor da nada ao valor da palabra”, en *Barbantia. Anuario de Estudos do Barbanza* (VV. AA.). Boiro: Asociación Cultural Barbantia, pp. 221-229.

Rábade Paredes, Xesús. 1985. “Os eidos’ cumpren 30 anos”, en *Follas Secas*, nº 5, nadal, “Apuntes previos para unha literatura galega do s. XX”, pp. 11-22.

Raña, Román. 1999. “Veinticinco últimos años de la generación del 50”, en *Ínsula*, nº 629, maio, pp. 14-16.

Regueira, Moncho. 2001. “¡Sempre será outono! Elexía a Uxío Novoneyra”, en *Clave Orión*, nºs 7-8, p. 19.

Rei Núñez, Luís. 2003. “Padriño sabía”, en *Fadamorgana*, nº 9, “Primeira lectura, primeira paixón”, pp. 52-53.

Rodríguez, Luciano. 2000. “Casi un siglo de poesía gallega”, en *Cuadernos Hispanoamericanos*, nº 599, maio, pp. 39-52.

Rodríguez, Víctor. 2000. “Remate poético no xantar do entroido. A Uxío Novoneyra 1930-1999”, en *Lúa Nova*, nº 40, “Poesía”, xuño, pp. 30-34.

Rodríguez Fer, Claudio. 1980. “O Fonosimbolismo na poesía de Novoneyra: incursión ao nivel fónico da obra literaria”, en *Grial*, nº 68, abril-maio-xuño, pp. 144-160.

284 — 1985. “Elementos de fonoestilística: a prosa de Fole e a poesía de Novoneyra”, en *Grial*, nº 89, xullo-agosto-setembro, pp. 354-361.

— 1989. “Fonoestilística da poesía de Novoneyra”, en *Poesía galega. Crítica e metodoloxía*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.

— 1991. “Laxeiro visto por Novoneyra”, en *Homenaxe a Laxeiro de escritores e artistas de Galicia* (VV. AA.). Santiago de Compostela: Citania Galería de Arte, p. 94.

— 1992. “Do ‘Cantar de Mio Cid’ á poesía de Novoneyra”, en *Boletín Galego de Literatura*, nº 8, novembro, pp. 45-52.

— 1996. *Acometida atlántica (por un comparativismo integral)*. Sada-A Coruña: Edicións do Castro.

— 2010. “O son da terra na poesía de Novoneyra”, en *Raigame*, nº 32, “Día das Letras Galegas”, maio, pp. 61-69.

Rodríguez González, Olivia. 2008. “María Mariño no sistema literario galego. Reflexións críticas”, en *Madrygal*, nº 11, pp. 83-89.

Rodríguez Santamaría, Xoán Pastor. 2007. “Penélopes de tinta: as mulleres na poesía galega. Da guerra civil a ‘Palabra no tempo’”, en *Barbantia. Anuario de Estudos do Barbanza* (VV. AA.). Boiro: Asociación Cultural Barbantia, pp. 231-245.

- Rodríguez Santamaría, Xoán Pastor. 2008. “A xeración de Avilés no Barbanza”, en *Barbantia. Anuario de Estudos do Barbanza* (VV. AA.). Boiro: Asociación Cultural Barbantia, pp. 141-157.
- Rodríguez Yáñez, Ricardo. 1999. “Poética do silencio: hipercodificación da saudade en Os Eidos”, en *Galicia dende Salamanca*, nº 3, pp. 29-40.
- Roig Rechou, Blanca-Ana (coord.). 1996-2010. *Informe de literatura 1995-2009*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia. Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades.
- Romaní, Ana. 2005. “María Mariño. Luces e sombras en Noia”, en *Barbantia. Anuario de Estudos do Barbanza* (coords. Antón Riveiro Coello e Xoán Pastor Rodríguez Santamaría). Boiro-A Coruña: Asociación Cultural Barbantia, pp. 175-179.
- 2007. “Día das Letras Galegas Ano 2007. María Mariño”, en *Atenea*, nº 27, “Falamos de...”, abril-maio-xuño, p. 11.
- Sambade, Xesús. 2007. “María Mariño, consagrada pola RAG o Día das Letras Galegas”, en *Adra*, nº 2, pp. 123-127.
- Sampedro Ojeda, Francisco. 2008. “A condición de Novoneyra”, en *A Trabe de Ouro*, nº 75, xullo-agosto-setembro, pp. 387-391.
- Sande, Miguel. 2002. “Poeta pai”, en *Crítica e autores. Artigos e entrevistas publicados en La Voz de Galicia* (VV. AA.). A Coruña: La Voz de Galicia, pp. 146-147.
- Sanjurjo Fernández, Victoria (ed.). 1994. *María Mariño. Obra completa*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.
- Seara, Teresa. 2001. “Flor de palabras”, en *Tempos Novos*, nº 49, “Voces e Culturas. Crítica. Libros”, xuño, p. 73.
- 2006. “Itinerarios. Betanzos espazo de poesía”, en *Tempos Novos*, nº 112, “Cataventos”, setembro, pp. 6-8.
- Seixas Seoane, Miguel Anxo. 2001. “Escritos en galego inéditos no Album poético de María Victoria Teresa de Ron y Pascual”, en *A Trabe de Ouro*, nº 45, “Textos”, xaneiro-febreiro-marzo, pp. 99-105.
- Seoane, Luís. 1987. “Novoneyra, Grandío, Otero Besteiro”, en *Luzes de Galiza*, nºs 5-6, inverno-primavera, p. 22.
- 2010. “Figuracións: Uxío Novoneyra”, en *A Xanela*, nº 29, “Festa das Letras”, primavera, pp. 19-20.

- Seoane, Xavier. 2003. “Algunhas lembranzas ao fío do Premio González Garcés de Poesía”, en *Miguel González Garcés. O home. O libro. A palabra. A imaxe* (coord. Luciano Rodríguez). A Coruña: Concello da Coruña, pp. 43-48.
- Tarrío Varela, Anxo. 1987. “O iceberg poético Novoneyra”, en *De letras e de signos. Ensaio de semiótica e crítica literaria*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia, pp. 168-170. Antes saíra na *Hoja del lunes* de Vigo, 8-xuño-1981.
- 1988. *Literatura gallega*. Madrid: Taurus.
- 1994 (2ª ed. 1998). *Literatura galega. Aportacións a unha historia crítica*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.
- (coord.). 2000. Proxecto Galicia. Literatura. *O século XX. A literatura anterior á Guerra Civil*, tomo XXXII. A Coruña: Hércules de Ediciones.
- 2006. “Os prólogos de Ramón Piñeiro”, en *Encontro Ramón Piñeiro* (coords. Charo Ferreiro e Inmaculada Pena). Santiago de Compostela: Xunta de Galicia, pp. 73-83.
- 2008. “Literatura, nación y geografía. Espacios culturales en la Galicia contemporánea (1840-1936)”, en *Literatura y nación. La emergencia de las literaturas nacionales* (ed. Leonardo Romero Tobar). Zaragoza: Universidad de Zaragoza-Prensas Universitarias de Zaragoza, pp. 245-273.
- (coord. e introd.). 2010. *Uxío Novoneyra. Día das Letras Galegas 2010*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela.
- Torres Ferrer, S. 2000. “Colección Benito Soto”, en *Madrygal*, nº 3, “Artigos”, pp. 105-112.
- Valcárcel, Xesús Manuel. 2006. *Manifesto senti_MENTAL_ista. Movemento de vangarda artística e literaria*. Santiago de Compostela: Bubela Edicións.
- Valcárcel, Xulio. 1985. “Presentación de Uxío Novoneyra”, en *Follas Secas*, nº 5, nadal, “Apuntes previos para unha literatura galega do s. XX”, pp. 23-24.
- 2007. *Sinais na area: escritos sobre arte*. A Coruña: Deputación Provincial da Coruña.
- Vázquez-Monxardín, Afonso. 2001. “Un fermoso semi-inédito de Otero”, en *Raigame*, nº 14, “Especial Otero Pedrayo”, novembro, pp. 45-53.
- 2003. *Antón Avilés de Taramancos. Letras Galegas 2003*. Ourense: Biblioteca Pública de Ourense. Servizo de Difusión e Orientación Bibliográfica.

Veiga, Martín. 2003. “Antón Avilés de Taramancos e a ruptura do marco xeracional”, en *Madrygal*, nº 6, “Artigos”, pp. 117-123.

Vilavedra, Dolores (coord.). 1995-2000. *Diccionario da Literatura Galega. Autores*, vol. I. Vigo: Editorial Galaxia.

— 1999. *Historia da literatura galega*. Vigo: Editorial Galaxia.

VV. AA. 1999. “Opiniones consultadas”, en *Ínsula*, nº 629, maio, pp. 17-19.

Esther de León Vilorio

Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades